

ornatum, Templorum Majestatem; amplitudinem fororum; Balnearum & Thermarum, in modum provinciarum (ut loquitur alicubi Ammianus) exstructorum sumptuositatem; artificium statuarum; viarum & pontium munitiones; ac etiam miracula cloacarum, graphicè admodum depingit. Præcipuè autem Romani (qui admirandam industriam suam ubique demonstrarunt) ex aquis maxumè mira præstitisse, Plinius testabatur, *lib. 36. cap. 15.* hisce verbis: Si quis diligentius æstimaverit aquarum abundantiam, in publico, balneis, piscinis, domibus, euripis, hortis, suburbanis, villis; spatioque advenientis exstructos arcus, montes perfollos, convalles æquatas; fatebitur nil magis admirandum esse in toto terrarum orbe. adde Jacob. Chiffletium, *De fontionis, part. 1. cap. 32.* Magnitudinem Hispanici Imperij (quod nunc Monarchiam dicitur adfectare), testatur maxumè Escorialè, quod Octavum mundi miraculum vocitant Iberi: eminens inter omnia ea, quæ nostro seculo merentur admirationem. vid. la premiere Continuation, de Mercure Francois, fol. mihi 462. & Petri Bertij Geographicas Tabulas. Regia verè moles; inquam Philippum II. ducenties centena millia coronatorum, sive viginti auri milliones insumpsisse ferunt. Post Petrum Matthæum, in *Historia Henrici IV. lib. 1. narrat. 4.* Clarissimus Dn. Lansius, *Orat. pro Hispaniâ, fol. 205.* Nil illic ad summam perfectionem, peritissimi artifices requirant: materiâ inibi rarius nil, & ne Vitruvius quidem Architecturam dederit exactiorem. Magnitudinis etiam tantæ est, ut vel hospitium præbuerit quatuor Regibus simul. Hortorum nitore, fontium amoenitati, umbraculis sylvarum, ne ipsa se comparaverit Antiochiæ Daphne. Sed verò non semper ex aspectu urbis & ædificiorum, de ejus potentiâ judicandum est. Nam & de Lacedæmonibus Thucydides *lib. 1. à princ.* scribit: si eorum urbs desolaretur, Templis solùm, & ædificiorum areis relictis, incredibilem posteris, post longius elapsum tempus, eorum potentiam gloriamque fore; cum ea urbs, neque tectis frequens, neque Templis & ædificijs sumptuosis exornata sit: verùm antiquo Græciæ more, vicatim fuerat habitata, imparque famæ suæ visa. Sin autem idem eveniat in Atheniensium urbem; duplò majorem quàm est reverà, eorum potentiam, urbis faciem intuenti apparituram. Turcæ item ab ædificationis magnificentiâ abhorrent; quòd superbi, elatique, neque se suo modulo metientis animi esse judicant, magnificentibus studere: ut si quis sibi immortalitatem, & perpetuam mansionem, in hac vitâ polliceatur. Domibus ita utuntur, ut diversorij peregrinantes: in quibus si sint à latronibus, à frigore, à Sole, ab imbre tuti, reliquas opportunitates non requirunt. Itaque non facillè, totà Turciâ, quamvis magni, quamvis divitis viri, non paulò elegantius aliquod ædi-

B

ficium